

Η διδασκαλία της προφορικής ιστορίας στο σχολείο

Διαδικτυακή ημερίδα με θέμα Μεθοδολογικά Θέματα της Διδασκαλίας της Ιστορίας

Βασίλης Δαλκαβούκης

Αναπληρωτής Καθηγητής – Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας ΔΠΘ

Η περίπτωση της «προφορικής ιστορίας»

Τι είναι η Προφορική Ιστορία;

«Η προφορική ιστορία είναι μια ιστορία που:

- δομείται γύρω από τους ανθρώπους.
- ζωντανεύει την ίδια την ιστορία και διευρύνει τον ορίζοντά της.
- φέρνει την ιστορία μέσα στην κοινότητα και τη βγάζει έξω από αυτήν.
- προσφέρει μια αμφισβήτηση των κοινών τόπων της ιστορίας.
- είναι ένα μέσο ριζικής μεταμόρφωσης της κοινωνικής σημασίας της ιστορίας.»

Paul Thompson, *Φωνές από το παρελθόν - Προφορική Ιστορία*, 2002, 53.

(Από την ιστοσελίδα της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας - <http://www.epi.uth.gr>)

Τεχνικά ζητήματα της προφορικής ιστορίας

- ▶ Ερωτηματολόγια και τυπολογία των συνεντεύξεων
- ▶ Διενεργώντας μια συνέντευξη ζωής...
- ▶ Η σχέση (εξουσίας) ερωτώντος ερωτώμενου
- ▶ Η επιστημονική δεοντολογία και τα δεδομένα της προφορικής ιστορίας
- ▶ Η έννοια του «αντι-αρχείου» και η φύλαξη των προφορικών δεδομένων
- ▶ Η μεταγραφή / απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων
- ▶ Η επεξεργασία του απομαγνητοφωνημένου υλικού (θεμελιωμένη θεωρία)

Η πολιτική διάσταση της προφορικής ιστορίας

- Ιστορία και άφωνες ομάδες (γυναίκες, παιδιά ηττημένοι, εθνοτικές ομάδες, μετανάστες κ.ο.κ.)
- Η προφορική ιστορία ως «ιστορία του βιωμένου» ή «ιστορία από τα κάτω»
- Η προφορική ιστορία και το ζητούμενο της «αποκεντροθέτησης» (Α. Λιάκος)
- Η θεραπευτική διάσταση της προφορικής ιστορίας – Προγράμματα ΠΙ σε απόμαχους
- Προφορική ιστορία και ιστοριογραφία: σχέσεις (στ)οργής.

Οι «δύσκολοι έρωτες»: πολιτικές της μνήμης και δεοντολογία στην προφορική ιστορία

- Κυριάρχη μνήμη και «αντι-μνήμη»
- Κοινωνική μνήμη και δημόσια / σχολική μνήμη
- Διαιρεμένη μνήμη
- «μεταμνήμη» και λήθη
- Μνήμη και αφήγηση
- Συνέντευξη και πνευματικά δικαιώματα
- Συνέντευξη και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα

- Πώς διαχειρίζεται η προφορική ιστορία τα ζητήματα αυτά;

Η προφορική ιστορία στην Εκπαίδευση

- ▶ Εκπαίδευση και «πεδίο» - ο εκπαιδευτικός ως προφορικός ιστορικός
- ▶ Οι θεσμικές δυνατότητες – οι θεσμικές αδυναμίες
 - ▶ Διαθεματικές προσεγγίσεις και μέθοδος project
 - ▶ Τοπική Ιστορία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
 - ▶ Πολιτιστικά θέματα, Προγράμματα Αγωγής Υγείας και σχολικές γιορτές
 - ▶ Τύποι σχολείων και τύποι προφορικής ιστορίας
 - ▶ Η παραγνώριση της ποιοτικής έρευνας από τους επίσημους θεσμούς
 - ▶ Το σύγχρονο σχολείο της «αξιολόγησης»

Ερωτήματα και αντιφάσεις

- ▶ Μπορεί η προφορική ιστορία να εισαχθεί ως αυτόνομο μάθημα στην Εκπαίδευση;
- ▶ Μπορεί ο θεσμός του σχολείου να διεξάγει πρωτογενή έρευνα;
- ▶ Τι κερδίζουν εκπαιδευτικοί και μαθητές υιοθετώντας την προφορική ιστορία στο σχολείο;
- ▶ Ποιες κατηγορίες εκπαιδευτικών αφορά η προφορική ιστορία;
- ▶ Ποιες δυσκολίες συναντά η εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος στο σχολείο;

Ενδεικτικές προτάσεις – Θεματολογία

- ▶ Γενεαλογικά δέντρα μαθητών και εκπαιδευτικών
- ▶ Ο τόπος μου ως «παλίμψηστο» (τα μνημεία άλλων εποχών και η συνύπαρξή τους με τα σημερινά κτήρια)
- ▶ Η τοπική μνήμη (μνημεία, «μνημονικοί τόποι»)
- ▶ Διατροφικές συνήθειες (κατά ηλικία, φύλο, εθνοτική ομάδα κ.λπ.)
- ▶ Δρόμοι του νερού / χρήση και κατάχρηση του νερού κ.λπ.
- ▶ Οι επαγγελματίες μιλούν...
- ▶ Τοπωνύμια, οδωνύμια, βαπτιστικά ονόματα, επώνυμα και παρατσούκλια (το όνομα ως «λεκτική πράξη»)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- ▶ Thompson, Paul, *Φωνές από το Παρελθόν. Προφορική Ιστορία*, Πλέθρον, Αθήνα 2002, μτφρ. Ρ.Β. Μπούσχοτεν – Δ. Ποταμιάνος, επιμ. Κ. Μπάδα - Ρ.Β. Μπούσχοτεν
- ▶ Abrams, Lynn, *Θεωρία προφορικής ιστορίας*, Αθήνα 2014, Πλέθρον
- ▶ Προφορική ιστορία και αντι-αρχεία: Φωνές, εικόνες και τόποι, Βόλος: ΕΠΙ 2021.Επιμελητές: Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Β.Δαλκαβούκης, Ε.Καλλιμοπούλου (διαθέσιμο στο <http://epi.uth.gr/dimosiefseis/>)
- ▶ Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα. Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες, Βόλος: ΕΠΙ 2013. Επιμελητές: Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Τ. Βερβενιώτη, Κ. Μπάδα, Ε. Νάκου, Π. Πανταζής, Π. Χαντζαρούλα (διαθέσιμο στο <http://epi.uth.gr/dimosiefseis/>)
- ▶ Προφορική ιστορία, μουσεία και εκπαίδευση, Αθήνα: νήσος, ΕΠΙ 2015. Επιμελητές Ε.Νάκου, Α.Γκαζή
- ▶ Η μνήμη αφηγείται την πόλη... Προφορική ιστορία και η μνήμη του αστικού χώρου Αθήνα: Πλέθρον, ΕΠΙ, 2016
Επιμελητές: Ρ.Βαν Μπούσχοτεν, Τ.Βερβενιώτη, Δ.Λαμπροπούλου, Μ.Μούλιου, Π.Χαντζαρούλα.
- ▶ <https://epi.uth.gr/proforiki-istoria-stin-ekpaideysi/>
- ▶ <http://oralhistorygroups.gr/> (ΠΙ στα σχολεία)